

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ประกอบด้วย

1. บุคลากรทีมสุขภาพที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ประกอบด้วย

1.1 แพทย์ ที่ปฏิบัติงานการรักษาผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เดี่ยว จำนวน 3 คน

1.2 นักกายภาพบำบัดที่ปฏิบัติงานประจำ แผนกกายภาพบำบัดของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เดี่ยว จำนวน 2 คน

1.3 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานประจำ แผนกผู้ป่วยนอก ของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ และยินยอมให้ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เดี่ยว จำนวน 3 คน

2. ผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่มารับบริการที่ห้องตรวจกระดูกและข้อ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์และได้รับการวินิจฉัยโรคจากแพทย์ว่าเป็นโรคหมอนรองกระดูกสันหลังเสื่อม โรคหมอนรองกระดูกสันหลังโป่ง โรคกระดูกสันหลังเคลื่อน โรคช่องไขสันหลังตีบแคบ

3. ผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง ที่มารับบริการที่ห้องตรวจกระดูกและข้อ แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ได้จากทะเบียนข้อมูลผู้ป่วยปวดหลังส่วนล่าง แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ หรือ รายชื่อผู้ป่วยตามกำหนดนัดพบแพทย์ครั้งต่อไป ตามคุณสมบัติที่กำหนดดังนี้

1. สามารถสื่อสารภาษาไทยเข้าใจ
2. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง ที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ทั้งเพศชายและเพศหญิง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากผู้ดูแลที่มาพร้อมกับผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชิงราชประชานุเคราะห์ โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นสมาชิกครอบครัวที่มีความเกี่ยวพันทางสายเลือด เช่น ลูกหรือหลานหรือคู่สมรส
2. มีบทบาทหลักในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
3. สามารถสื่อสารภาษาไทยเข้าใจ
4. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มทั้งกลุ่มผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างและผู้ดูแลผู้สูงอายุ กำหนดจากหลักในการสัมภาษณ์กลุ่มคือกำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มละ 8 คน ลักษณะของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์กลุ่ม สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุได้

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เดี่ยว กำหนดตามความอึดตัวของข้อมูล ซึ่งมีความอึดตัวตั้งแต่ 5 คน ถึง 10 คน

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่ม

1.1 ผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างจำนวน 8 คน ต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม รวมผู้สูงอายุจำนวน 16 คน

1.2 ผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างจำนวน 8 คน ต่อกลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม รวมผู้ดูแลจำนวน 16 คน

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เดี่ยว

2.1 ผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง จำนวน 8 คน

2.2 ผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล มี 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรที่มีสุขภาพ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่แผนกผู้ป่วยนอก

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยของตนเองต่อเดือน แหล่งรายได้ ความเพียงพอของรายได้ สิทธิในการรักษาพยาบาล ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรค การวินิจฉัยโรค โรคประจำตัวอื่น ๆ การกลับเข้ามารักษาในโรงพยาบาลใน 1 ปีที่ผ่านมาด้วยโรคปวดหลังส่วนล่างและยาที่ได้รับ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยของตนเองต่อเดือน ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุและระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ

3. แนวคำถามการวิเคราะห์สถานการณ์การส่งเสริมการจัดการกับอาการปวดหลังส่วนล่างของผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง

3.1 แนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว ผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง ครอบครัวประเด็น ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุและแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ

3.2 แนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว ผู้ดูแลผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่าง ครอบครัวประเด็น ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุและแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ

3.3 แนวคำถามการสัมภาษณ์เดี่ยว บุคลากรที่มีสุขภาพ ครอบครัวประเด็น ความจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ วิธีการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลัง

ส่วนล่างในผู้สูงอายุ ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการจัดการอาหารปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุและแนวทางในการส่งเสริมการจัดการอาหารปวดหลังส่วนล่างในผู้สูงอายุ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษานำแนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่มและแนวคำถามการสัมภาษณ์เดี่ยวที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 1 ท่าน แพทย์ที่มีประสบการณ์ด้านออร์โธปิดิกส์ จำนวน 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุทางด้านออร์โธปิดิกส์ จำนวน 1 ท่าน เมื่อผ่านการตรวจพิจารณาแล้วนำแนวคำถามมาปรับแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน ผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 2 คน พยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง 2 คน เพื่อดูความชัดเจนของภาษาและความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้แบ่งขั้นตอนการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างไว้ 2 ระยะดังนี้

1. ระยะก่อนดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนอโครงร่างการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระต่อคณะกรรมการจริยธรรมคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อนทำการศึกษา

2. ระยะดำเนินการศึกษา ผู้ศึกษาขออนุญาตและชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบวัตถุประสงค์และอธิบายขั้นตอนการศึกษา รวมถึงการยินยอมของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้ด้วยความสมัครใจโดยไม่มีการบังคับใดๆ และกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิที่จะปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาสามารถยุติการเข้าร่วมการศึกษาได้เมื่อต้องการโดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลและจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการรักษา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ การนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการศึกษานี้จะนำเสนอภาพรวม และนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาและขออนุญาตเก็บข้อมูลที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์

2. ภายหลังได้รับหนังสืออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์แล้วเข้าพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอก พยาบาลประจำการแผนกผู้ป่วยเพื่อแนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ อธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและขออนุญาตเก็บข้อมูล

3. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้สูงอายุปวดหลังส่วนล่างและผู้ดูแล ขณะที่รอรับการตรวจหรือหลังจากแพทย์ตรวจ โดยผู้ศึกษาเข้าไปแนะนำตัวเอง พร้อมอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สถานการณ์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนให้การพิทักษ์สิทธิ

4. ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ชี้แจงวัตถุประสงค์พร้อมทั้งขอความร่วมมือโดยยึดตามหลักการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามกลุ่มคือ

4.1 กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ดูแล โดยผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการอาการปวดหลังส่วนล่าง ซึ่งเป็นวิธีแบบพลวัต (group dynamic) เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและทัศนคติออกมาอย่างเปิดเผย โดยใช้ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุรอรับการรักษากจากแพทย์โดยใช้สถานที่ห้องประชุมตึกกระดูกชาย 2 โดยกำหนดกลุ่มผู้สูงอายุและผู้ดูแลกลุ่มละ 8 คน โดยการเข้ากลุ่มอาทิตย์ละ 1 กลุ่ม และใช้เวลา กลุ่มละ 60 นาที ในระหว่างการสัมภาษณ์มีการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลสำคัญขณะทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นทำการสัมภาษณ์เดี่ยวเป็นรายบุคคลโดยใช้ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลรอการตรวจรักษากจากแพทย์โดยใช้สถานที่ห้องประชุมตึกกระดูกชาย 2 โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 45 นาทีในขณะที่สัมภาษณ์ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลสำคัญ

4.2 กลุ่มบุคลากรที่มสุขภาพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพ ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์เดี่ยวเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาช่วงที่บุคลากรว่างจากการปฏิบัติงานโดยใช้เวลาประมาณ 45 นาที โดย ผู้ศึกษาจะขออนุญาตบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเทป และจดบันทึกข้อมูลสำคัญทุกครั้งขณะทำการสัมภาษณ์

5. ผู้ศึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาสรุปตามประเด็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา
2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มและการสัมภาษณ์เดี่ยว นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเด็น

การวิเคราะห์ และมีการตรวจสอบข้อมูลโดยนำไปให้กลุ่มตัวอย่างตรวจสอบความถูกต้องและใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เดี่ยวมาตรวจสอบผลจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม